

Warszawa, dnia 23 października 2023 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW.501.9.4.2023

Pan

Marcin WIĄCEK

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku

Państwowa Komisja Wyborcza, odpowiadając na pismo z dnia 7 października 2023 r. (data wpływu: 9 października) znak VII.602.6.2023.CW, wyjaśnia, co następuje.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że wniosek Pana Rzecznika stał się bezprzedmiotowy, gdyż tak jak Komisja przewidywała, wszystkie obwodowe komisje wyborcze ustaliły wyniki głosowania w terminie wynikającym z art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego.

Mimo tego Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśnia, że istotą wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych jest m.in. wskazanie kolejności wykonywania poszczególnych ustawowych zadań przez komisje obwodowe. Podkreślić należy, że w wytycznych zawarte są procedury wynikające z prawa, ale także wieloletnich doświadczeń zarówno teoretyków, jak i praktyków, czyli osób, które organizują wybory w gminach oraz tych, którzy pracowali wcześniej w obwodowych komisjach wyborczych. Zatem wytyczne stanowią swoiste kompendium wiedzy powstałe w wyniku zbieranych w kolejnych latach doświadczeń. Należy mieć przy tym na uwadze, że obwodowe komisje wyborcze są niefachowymi organami wyborczymi powoływanymi doraźnie na czas wyborów spośród wyborców. W związku z tym procedura określana w wytycznych, np. kolejność wykonywania poszczególnych czynności ma w tym przypadku szczególne znaczenie. Ma to na celu wyłącznie ułatwienie członkom obwodowych komisji wyborczych prawidłowego i sprawnego wykonania poszczególnych zadań wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza wskazuje, że każdorazowo w wyborach, w których wybierany jest więcej niż jeden organ, tj. w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego, w których w niektórych gminach wybierane są 4 odrębne organy, tj. rada gminy, rada powiatu, sejmik województwa i organ wykonawczy gminy, określa

kolejność czynności związanych z ustalaniem wyników głosowania i sporządzeniem protokołów głosowania, w tym kolejność ustalania wyników głosowania do poszczególnych organów. W przypadku wyborów do Sejmu i do Senatu przeprowadzanych samodzielnie Państwowa Komisja Wyborcza za każdym razem wskazuje, że na początku obwodowe komisje wyborcze ustalają wyniki głosowania w wyborach do Sejmu, a następnie w wyborach do Senatu. Z kolei w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego Państwowa Komisja Wyborcza określa, że obwodowa komisja wyborcza ustala wyniki w kolejności: do rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa i wójta. Ma to na celu wyłącznie uporządkowanie zadań obwodowych komisji wyborczych.

Być może zgłaszana przez Pana Rzecznika propozycja wynika z nieuwzględnienia całościowej procedury wyborczej, lecz skupienia się wyłącznie na możliwości ustalenia wyników głosowania i sporządzenia protokołu w wyborach w pierwszej kolejności, a wyników głosowania w referendum dopiero po sporządzeniu ostatecznej treści protokołów głosowania w wyborach. Poza tym Państwowa Komisja Wyborcza od przeszło 20 lat, działając w różnych składach, wyraża odmienną od Pana Rzecznika opinię, że w referendum ogólnokrajowym stosuje się odpowiednio art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśnia, że procedurę ustalania wyników głosowania trzeba analizować całościowo. Należy bowiem zauważyć, że część zadań obwodowych komisji wyborczych wykonywana była wspólnie dla wyborów do Sejmu, wyborów do Senatu i referendum. Miało to na celu sprawne ustalenie wyników głosowania i sporządzenie protokołów głosowania. Trzeba mieć świadomość, że czynności związane z rozliczeniem kart do głosowania wykonywane były jednorazowo w zakresie wyborów i referendum, a dane wpisywane były jednocześnie do wszystkich trzech protokołów głosowania (por. pkt 85 załącznika do uchwały nr 226/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 3 października 2023 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 – M.P. 1108). Podobnie początkowe czynności związane z ustalaniem wyników głosowania wykonywane były wspólnie (por. pkt 86-91 załącznika do powołanej uchwały nr 226/2023).

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w odmiennym przypadku obwodowe komisje wyborcze musiałyby przed przystąpieniem do ustalenia wyników głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu zapakować wszystkie dokumenty dotyczące referendum,

opisać je i opieczętować je swoją pieczęcią i dopiero wówczas przystąpić do ustalenia wyników głosowania i sporządzania protokołów głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu, w tym wprowadzenia danych do aplikacji „Protokoły obwodowe”, podpisać protokoły i wprowadzić je do sieci elektronicznego przekazywania danych z protokołów głosowania. Po wykonaniu tych czynności obwodowa komisja wyborcza musiałaby spakować dokumenty dotyczące wyborów do Sejmu i do Senatu, opisać je i opieczętować swoją pieczęcią i dopiero wówczas przystąpić do ustalenia wyników głosowania w referendum, w tym przystąpić ponownie do wykonania wszystkich czynności wspólnych dla wszystkich głosowań, a także do powtórzenia czynności dotyczących wnoszenia uwag do protokołów głosowania przez mężów zaufania i członków komisji obwodowych w zakresie zdarzeń dotyczących zarówno wyborów, jak i referendów.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że po wykonaniu czynności związanych z ustaleniem wyników głosowaniu obwodowa komisja wyborcza ponownie wspólnie wykonywała wszystkie czynności związane z wypełnianiem wszystkich trzech protokołów, wprowadzaniem danych z protokołów głosowania do aplikacji „Protokoły obwodowe”, dostarczonej komisji wraz z systemem teleinformatycznym Wsparcie Organów Wyborczych (WOW), podpisywaniem protokołów, a także po podpisaniu wszystkich protokołów głosowania, wprowadzenia do sieci elektronicznego przekazywania danych z protokołów głosowania. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa przy tym, że z art. 75§ 2a Kodeksu wyborczego jednoznacznie wynika, że protokół głosowania sporządza się przed wprowadzeniem danych do sieci elektronicznego przekazywania danych. Dane wpisane do protokołu po jego podpisaniu przez osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej obecne przy jego sporządzaniu i opatrzeniu pieczęcią komisji są następnie wprowadzane do sieci elektronicznego przekazywania danych. Więc kolejność tych czynności wynika wprost z ustawy. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że niejednokrotnie zdarza się, iż komputer służący do wprowadzenia danych z protokołów głosowania do sieci elektronicznego przekazywania danych znajduje się w innym pomieszczeniu niż lokal obwodowej komisji wyborczej (np. lokal w sali gimnastycznej albo na korytarzu, a komputer w pokoju nauczycielskim). Trzeba pamiętać, że lokale, w których przeprowadzane jest głosowanie są tylko doraźnie wykorzystywane jako siedziby obwodowych komisji wyborczych, a na co dzień wykorzystywane są w innym celu. Zatem gdyby obwodowa komisja wyborcza miała przed ustaleniem wyników głosowania w referendum ustalić wyniki w wyborach do Sejmu i do Senatu i wprowadzić dane z protokołów głosowania do sieci elektronicznego przekazywania danych, musiałaby wcześniej spakować i zabezpieczyć

wszystkie dokumenty z wyborów i referendum oraz przenieść je do pomieszczenia, w którym znajduje się komputer. Wszystko to wiązałoby się z wydłużeniem ustalania wyników głosowania w obwodzie i podaniem ich do publicznej wiadomości. Jak bowiem wynika z pkt 158 załącznika do powołanej wcześniej uchwały nr 226/2023 „W każdym etapie prac w aplikacji, oprócz operatora informatycznej obsługi komisji, powinni brać udział wszyscy członkowie komisji obecni w lokalu wyborczym, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy pomieszczenie, w którym swoje obowiązki wykonuje operator informatycznej obsługi komisji, znajduje się w innym pomieszczeniu przynależnym do lokalu wyborczego”.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że ustalenie kolejności wykonywania poszczególnych czynności w opisany w wytycznych sposób jest jedynym logicznym i praktycznym rozwiązaniem, co potwierdziło przeprowadzone głosowanie. Przyjęcie propozycji Pana Rzecznika oznaczałoby zdecydowane wydłużenie czasu wykonywania czynności przez obwodowe komisje wyborcze.

Poza tym według oceny Państwowej Komisji Wyborczej właśnie tego rodzaju postępowanie mogłoby się wiązać z zagrożeniem wykonania tych czynności w czasie umożliwiającym przesłanie wyników do okręgowej komisji wyborczej w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że wydając wytyczne miała przede wszystkim na względzie liczbę utworzonych obwodów głosowania za granicą w wyborach i referendum, to, że najwięcej dodatkowych obwodów utworzono w miejscach, gdzie znajdują się największe skupiska Polaków, fakt nieprzeprowadzania głosowania korespondencyjnego w tych obwodach, a także czas ustalania wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą w 2019 r. w wyborach do Sejmu i do Senatu, w których było o blisko 100 obwodów mniej. Państwowa Komisja Wyborcza przed wyborami podkreślała wielokrotnie, że jeżeli obwodowe komisje wyborcze w obwodach utworzonych za granicą będą wykonywały poszczególne czynności w sposób i w kolejności określonych w wytycznych, nie powinno być problemów z ustaleniem wyników głosowania i przekazaniem ich w ustawowym terminie. Potwierdził to fakt, że największy obwód głosowania za granicą, tj. obwód nr 225 w Stavanger w Królestwie Norwegii, w którym liczba wyborców uprawnionych do głosowania (umieszczonych w spisie, z uwzględnieniem dodatkowych formularzy) w chwili zakończenia głosowania wynosiła 4 067, wysłał protokół głosowania w dniu 16 października 2023 r. o godzinie 17:52, a więc ponad 3 godziny przed upływem terminu określonego w art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego. Zatem jak wielokrotnie

wyjaśniała Państwowa Komisja Wyborcza kluczowa była organizacja pracy obwodowych komisji wyborczych.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla jednocześnie, że nie jest uprawniona do wartościowania wyników głosowania w wyborach i w referendum oraz do ustalania, które z tych głosowań jest ważniejsze. Komisja zobowiązana jest do wykonywania swoich zadań w ramach ustawowych kompetencji, w tym do wydawania wytycznych, w taki sposób, aby gwarantowało to sprawne i prawidłowe wykonanie wszystkich czynności wyborczych i referendalnych. Zgodnie z art. 62 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej obywatel polski ma prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania, posłów i senatorów. Z pewnością są osoby, dla których kolejność wykonywania czynności przez obwodową komisję wyborczą powinna być inna, a może nawet uznający, że ważniejsze są wyniki referendum ogólnokrajowego, bowiem mają wpływ na głosowanie w całym kraju, podczas gdy głosowanie za granicą w wyborach do Sejmu i do Senatu odbywa się wyłącznie na listy kandydatów na posłów w okręgu wyborczym nr 19 i na kandydatów na senatora w okręgu wyborczym nr 44, a zatem ma wpływ na wynik wyłącznie w tych okręgach wyborczych. Jednakże Państwowa Komisja Wyborcza musi, niezależnie od tego rodzaju subiektywnych ocen ustalać sposób wykonywania zadań obwodowych komisji wyborczych zgodnie z prawem oraz by zagwarantować sprawne wykonanie zadań komisji.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że według jej opinii nie sposób zgodzić się z Panem Rzecznikiem, że tryb określony w art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego nie ma odpowiedniego zastosowania w referendum. Z art. 26 ust. 1 i ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym wynika jedynie, że przewodniczący komisji obwodowej niezwłocznie przesyła do komisarza wyborczego, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie (ust. 1) oraz iż właściwy jest komisarz wyborczy dla miasta stołecznego Warszawy (ust. 2). Poza tym przepis ten przewiduje delegację ustawową do określenia trybu przekazywania wyników głosowania i protokołów głosowania (ust. 3).

Według oceny Państwowej Komisji Wyborczej regulacje te nie stanowią samodzielnej normy prawnej i należy w związku z tym odpowiednio stosować przepisy Kodeksu wyborczego, w tym art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego.

Przepis ten stanowi, że przewodniczący komisji obwodowej niezwłocznie przesyła do komisarza wyborczego, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie. Norma wyprowadzona z tej treści przepisu jest jasna i precyzyjna, że czas na przesłanie protokołu referendalnego określony jest niezwłocznością dokonania

tych czynności, czyli bez zbędnej zwłoki usprawiedliwionej okolicznościami, nie zaś limitem czasowym 24 godzin od zakończenia głosowania. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że regulacja, zgodnie z którą jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe, dotyczy wszystkich wyborów, tj. wyborów do Sejmu (art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego), wyborów do Senatu (art. 272 § 2 Kodeksu wyborczego), wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (art. 314 § 2) i wyborów do parlamentu Europejskiego (art. 353 § 2 Kodeksu wyborczego). Nieuzasadnione byłoby niestosowanie jej odpowiednio do referendum ogólnokrajowego, w trybie, o którym mowa w art. 92 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa przy tym, że w odniesieniu do wyborów regulacja wynikająca z art. 230 § 2 nie została zawarta w przepisie odnoszącym się do przekazywania wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów, tj. w art. 78 Kodeksu wyborczego, czyli analogicznej regulacji do określonej w art. 26 ustawy o referendum ogólnokrajowym. Powołany art. 78 Kodeksu wyborczego, tak jak art. 26 ustawy o referendum ogólnokrajowym przewiduje, że przewodniczący obwodowej komisji przekazuje właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie, tj. tryb tego przekazania oraz iż wyniki głosowania z obwodów głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich są przekazywane okręgowej komisji wyborczej właściwej dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy, a także delegację dla Państwowej Komisji Wyborczej do określenia zasad i trybu przekazywania komisji wyborczej wyższego stopnia wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów głosowania z obwodów głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla również, że w referendum ogólnokrajowym odpowiednie zastosowanie ma m.in. art. 173 Kodeksu wyborczego dotyczący powołania pełnomocników do wypełniania zadań przewidzianych w Kodeksie wyborczym oraz art. 76 ust. 2 Kodeksu wyborczego przewidujący, że pełnomocnik na poziomie gminy sprawdza pod względem zgodności arytmetycznej poprawność ustalenia wyników głosowania w obwodzie i potwierdza obwodowej komisji wyborczej poprawność ustalonych wyników bądź wskazuje na niezgodność arytmetyczną danych w protokole. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza, że odpowiednio stosowany w referendum ogólnokrajowym przepis dotyczący sprawdzenia arytmetycznej poprawności danych wynika

z treści przepisu Kodeksu wyborczego odnoszącego się do przekazywania i przyjmowania oraz sposobu postępowania z protokołem głosowania, a więc w analogicznej części, której odpowiada m.in. art. 26 ustawy o referendum ogólnokrajowym, rzekomo kompleksowo regulującej ten tryb w referendum ogólnokrajowym.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa także, że w obu referendach ogólnokrajowych przeprowadzonych dotychczas na podstawie ustawy o referendum ogólnokrajowym (w 2003 r. i 2015 r.) w referendum ogólnokrajowym był odpowiednio stosowany przepis art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego (w 2003 r. odpowiadający mu treścią art. 164 ust. 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej – Dz. U. poz. 499, z późn. zm.), co dotychczas nigdy nie było kwestionowane. Powyższe potwierdzają dotychczasowe wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, tj.:

- 1) zasady i tryb przekazywania Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I, właściwej dla dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy, wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych za granicą w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r. (M. P. z 2023 r. poz. 1054), przewidujące w pkt 11, że „W razie nieuzyskania danych z obwodu głosowania w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w obwodzie konsul niezwłocznie informuje Okręgową Komisję Wyborczą oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych o numerach i siedzibach obwodów głosowania, z których nie uzyskano wyników, oraz o przyczynach ich nieuzyskania”;
- 2) wytyczne dla komisarzy wyborczych dotyczących przygotowania i przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego zarządzanego na dzień 6 września 2015 r., stanowiące załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 lipca 2015 r. w sprawie (M. P. z 2015 r. poz. 743):
  - a) pkt III.8 „Tryb postępowania w przypadku nieuzyskania wyników głosowania z obwodów utworzonych za granicą lub na polskich statkach morskich”, zgodnie z którym „W przypadku nieuzyskania wyników głosowania z obwodu głosowania utworzonego za granicą lub na polskim statku morskim w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w tym obwodzie, właściwy komisarz wyborczy uznaje - podejmując stosowne postanowienie - głosowanie w tym obwodzie za niebyłe, a informację o tym zamieszcza w protokole (art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego w związku z art. 92 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym)”;

- b) pkt II „Zasady powoływania pełnomocników komisarzy wyborczych i wykonania przez nich zadań”, zgodnie z którym Komisarz wyborczy może powołać w gminach swoich pełnomocników. „Do zadań pełnomocnika należy przyjmowanie protokołów głosowania od komisji obwodowych oraz sprawdzenie zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie, ustalonych przez komisje obwodowe nieobjęte wspomaganiami informatycznym, a także przez komisje obwodowe, które zostały objęte wspomaganiami informatycznym, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołu do komisarzy wyborczych. Sprawdzenia dokonuje się zgodnie z warunkami zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie określonymi w pkt IV.”,
- c) III.2 „Postępowanie pełnomocnika komisarzy wyborczych w przypadku stosowania systemu informatycznego”, zgodnie z którym „Na podstawie kopii protokołu przekazanej przez komisję obwodową pełnomocnik komisarzy wyborczych sprawdza formalną poprawność sporządzenia protokołu (...)”;
- 3) zasady i tryb przekazywania Komisarzowi Wyborczemu w Warszawie wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych za granicą w referendum ogólnokrajowym zarządzonym na dzień 6 września 2015 r. stanowiące załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 20 lipca 2015 r. (M.P. z 2015 r. poz. 672), przewidujące w pkt 12, że „W razie przedłużającego się oczekiwania na dane z obwodu głosowania konsul podejmuje stosowne działania w celu ich uzyskania. W razie nieuzyskania danych z obwodu głosowania w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w obwodzie głosowania konsul niezwłocznie informuje Komisarza Wyborczego w Warszawie oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych o numerach i siedzibach obwodów głosowania, z których nie uzyskano wyników, oraz o przyczynach ich nieuzyskania.”;
- 4) zasady i tryb przekazywania komisarzowi wyborczemu właściwemu dla siedziby armatora wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych na polskich statkach morskich w referendum ogólnokrajowym zarządzonym na dzień 6 września 2015 r., stanowiące załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 20 lipca 2015 r. (M.P. poz. 664), przewidujące w pkt 11, że „W razie przedłużającego się oczekiwania na dane z któregoś obwodu armator podejmuje działania w celu ich uzyskania. W razie nieuzyskania danych z obwodu w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w obwodzie armator niezwłocznie informuje

właściwego komisarza wyborczego o przyczynach nieuzyskania danych oraz podaje numery i siedziby obwodów, z których nie uzyskano wyników.”;

- 5) tryb przekazywania Komisarzowi Wyborczemu w Warszawie wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych za granicą w referendum ogólnokrajowym, stanowiący załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 maja 2003 r. (M.P. poz. 392), przewidujący w pkt 7, że „W razie nieuzyskania danych z obwodu w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w obwodzie konsul informuje Ministra Spraw Zagranicznych o przyczynach nieuzyskania danych. Otrzymane informacje Minister Spraw Zagranicznych przekazuje Komisarzowi Wyborczemu w Warszawie”
- 6) tryb przekazywania komisarzowi wyborczemu właściwemu dla siedziby armatora wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych na polskich statkach morskich w referendum ogólnokrajowym, stanowiący załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 maja 2003 r. (M.P. poz. 391), przewidujący w pkt 6, że „W razie nieuzyskania danych z obwodu w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w obwodzie armator informuje komisarza wyborczego o przyczynach nieuzyskania danych”.

Zatem zasady dotyczące odpowiedniego stosowania m.in. art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego (i jego wcześniejszego odpowiednika) w referendum ogólnokrajowym obowiązują od 20 lat, tj. od czasu uchwalenia ustawy o referendum ogólnokrajowym. Nie istniało zatem żadne uzasadnienie, by w referendum zarządzonym na dzień 15 października 2023 r. całkowicie zmienić to i wprowadzić odmienną zasadę. Trzeba w tym miejscu szczególnie ponownie podkreślić, że stanowisko takie przyjęły trzy różne składy Państwowej Komisji Wyborczej, wykonujące swoje obowiązki w 2003 r., 2015 r. i 2023 r.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w komunikacie Sądu Najwyższego w analogicznej sprawie wskazano, że „Sąd Najwyższy, podobnie jak w sprawie I NSW 75/23 podkreślił, że art. 230 § 2 k.wyb., ani też tożsame regulacje obowiązujące w latach 1993-2011, nie znalazły dotychczas zastosowania. Natomiast sposób zorganizowania głosowania zarządzanego na 15 października br. dodatkowo ogranicza prawdopodobieństwo takiego zdarzenia, komisji wyborczych będzie bowiem działało znacznie więcej i statystycznie każda z nich obejmować będzie mniejszą liczbę wyborców.”.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa również, że niezrozumiałe jest dla niej występowanie przez konstytucyjny organ stojący na straży wolności i praw człowieka i obywatela do stałego i najwyższego organu wyborczego właściwego w sprawach

przeprowadzania wyborów i referendum wniosku o zmianę wytycznych, na podstawie której przeszkolonych zostało ponad 31 497 obwodowych komisji wyborczych na niespełna tydzień przed głosowaniem. Świadczy to o braku zaufania do tego organu, a także, co niezwykle istotne, podważa to zaufanie obywateli do organów wyborczych.

Z wyrazami szacunku

Przewodniczący

Państwowej Komisji Wyborczej

Marciniak

Sylwester Marciniak